

Долас Радзімы

№ 6 (1680)
12 лютага 1981 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Народны пісьменнік БССР, Герой Сацыялістычнай працы Іван ШАМЯКІН. Грамадскасць рэспублікі шырока адзначыла яго 60-гадовы юбілей. Пра ўрачыстасці, якія адбыліся з гэтай нагоды ў Мінску, чытайце нататкі «Свая дарога ў літаратуру», якія змешчаны на 7-й старонцы.

Фота У. ВІТЧАНКІ.

КАМУНІСТ: ПАСАДА ЦІ АБАВЯЗАК?

[«Давер'е»]

стар. 3

**ПРАЦА, ДАХОДЫ, ЗАХАПЛЕННІ
АДНОЙ СЯМ'І**

[«Сонца ў вокнах»]

стар. 4-5

**ФЁДАР ШКЛЯРАУ — ЛЕТАПІСЕЦ,
ДАСЛЕДЧЫК, ЗЫРАЛЬНІК**

[«Мастацкія скарбы Веткаўшчыны»]

стар. 6

падзеі • людзі • факты

НАКОНТ АБСУРДНЫХ СЦВЯРДЖЭННЯУ

3 ЗАЯВЫ ТАСС

У савецкім друку апублікавана заява ТАСС, дзе гаворыцца аб разгортванні ў Злучаных Штатах Амерыкі новай варожай у адносінах да Савецкага Саюза кампаніі. На гэты раз яму прыпісваецца дачыненне да «міжнароднага тэрарызму».

Пачатак падобным выдумкам, як сведчыць факт, быў пакладзены высокапаступальнымі дзеячамі амерыканскай адміністрацыі, у тым ліку дзяржаўным сакратаром ЗША А. Хейгам. Яго выказванні на прэс-канферэнцыі 28 студзеня, а таксама наступныя дадатковыя каментары другога афіцыйнага прадстаўніка дзяржаўнага прадстаўніка ЗША ясна сведчаць аб тым, што гаворка ідзе не пра нейкае выпадковае, няўдалае выказванне, а пра свядомую палітычную дыверсію.

Савецкі Саюз, гаворыцца ў заяве, заўсёды быў і застаецца прычынай прадзіўнага тэарэтычнага і практычнага тэрарызму, у тым ліку ў міжнародных адносінах. Тэрарызм арганічна чужы светапогляду савецкіх людзей, палітыцы Савецкай дзяржавы.

Іменна СССР пры разглядае на міжнародных форумах пытанні, што датычаць барацьбы з тэрарызмам, настойваў на прыняцці самых строгіх мер па спыненню, у прыватнасці, паветранага пірацтва. Гэтага ніяк нельга сказаць пра Злучаныя Штаты, якія разам з некаторымі іншымі заходнімі дзяржавамі заўпарціліся адносна прыняцця эфектыўных мер па барацьбе з паветранымі піратамі.

Фактам з'яўляецца і тое, што вось ужо больш чатырох гадоў ЗША ўкрываюць на сваёй тэрыторыі злычынцаў-тэрарыстаў Бразіліясаў, вінаватых ва ўгоне самалёта, у замаху на жыццё многіх савецкіх людзей і ў наўмысным забойстве бортправадніцы. Хіба гэта не

ёсць самае сапраўднае заахвочванне тэрарызму?

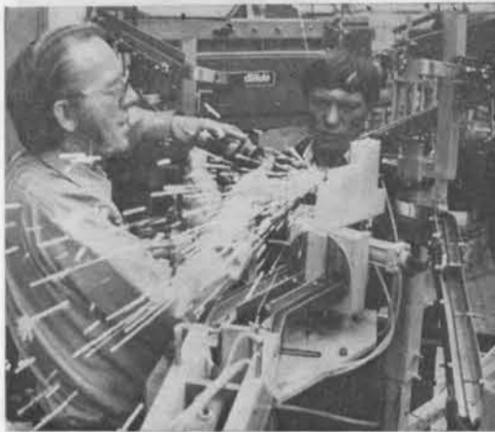
Да ганебнага прыёму арганізатары цяперашняй кампаніі ў ЗША звяртаюцца і тады, калі яны ставяць знак роўнасці паміж тэрарызмам і законнай барацьбой народаў за сваё нацыянальнае, эканамічнае і сацыяльнае вызваленне.

Пажыўным асяроддзем для самавольства, насілля, тэрарызму на міжнароднай арэне з'яўляецца дзейнасць і палітыка тых, хто парушае законныя правы і інтарэсы суверэнных дзяржаў і народаў, хто насаджае ідэалогію расавай і нацыянальнай нянавісці, хто падтрымлівае рэакцыйныя дыктатарскія рэжымы, якія трымаюцца на чале ўлады толькі пры дапамозе тэрору, хто вядзе лінію на рост напружанасці ў свеце і падбурванне гонкі ўзброенага тэрору, хто нагнае атмасферу ваеннага псіхозу. Адрасы тых, пра каго ідзе размова, добра вядомы.

ІНДЫЙЦЫ Ў ЗАХАПЛЕННІ

«Дасягненні Савецкай Беларусі» — пад такім дэвізам у Дэлій адбыўся вечар індыйскай грамадскай, праведзены па ініцыятыве Індыйска-савецкага культурнага таварыства. У ім прынялі ўдзел вядомыя грамадскія дзеячы краіны, дэліскія служачыя, рабочыя, студэнты.

Прамоўцы гаварылі аб тым, што індыйцы імкнуцца да ўмацавання адносін дружбы і супрацоўніцтва з савецкім народам, працягваюць вялікую цікавасць да багатага вопыту розных сацыялістычных рэспублік, у тым ліку Беларусі, у развіцці эканомікі, навукі і культуры, вырашэнні задачы ўздыму жыццёвага ўзроўню насельніцтва. Яны захапляюцца гераізмам беларусаў, якія паказалі ўзоры мужнасці і стойкасці ў гады Вялікай Айчыннай вайны, у кароткія тэрміны аднавілі разбураную вайной гаспадарку. У Індыі добра вядома і карыстаецца ўсё большым попытам прадукцыя прадпрыемстваў Мінска, Віцебска, Гомеля і іншых гарадоў Беларусі.

На Мінскім падшыпнікавым заводзе манціруецца аўтаматычная лінія па выпуску ролікавых сферычных падшыпнікаў. Абсталяванне для яе пастаўлена фірмамі ЗША і Японіі. Наладку новай лініі вядуць савецкія і амерыканскія спецыялісты.

НА ЗДЫМКУ: механік амерыканскай фірмы «ЛСБ» СТЭРДЖЫС (злева) і наладчык завода Юрый ЧАРКАСАУ за настройкай новай лініі.

В'ЕТНАМСКІ ОРДЭН — МІНСКАМУ ВУЧЫЛІШЧУ

Тэхнічнае вучылішча № 35 у Мінску за заслугі па аказанню дапамогі Сацыялістычнай Рэспубліцы В'етнам у падрыхтоўцы кваліфікаваных рабочых удастоена высокай узнагароды СРВ — ордэна Дружбы. За прайшоўшыя пяць гадоў тут падрыхтаваны для брацкага В'етнама сотні спецыялістаў, якія і цяпер паспяхова працуюць на радзіме.

Вучылішча рыхтуе рабочых сямі спецыяльнасцей: машыністаў вежавых і маставых аўтакранаў, электрагазаваршчыкаў, слесароў-аўтарамонтнікаў і мантажнікаў, электрамонтажнікаў. Навучэнцы з В'етнама апрача заняткаў і работ на базавых прадпрыемствах з'яўляюць экскурсіі па Мінску, знаёмяцца з гістарычным мінулым Беларусі, наведваюць тэатры і кіно, удзельнічаюць у інтэрнацыянальных вечарах дружбы.

ПРАФСАЮЗНЫЯ КАНТАКТЫ

У Югаславіі па запрашэнню Савета саюза прафсаюзаў Сербіі пабывала дэлегацыя Беларусі на чале са старшынёй Савета прафсаюзаў рэспублікі М. Полазавым.

У ходзе перагавораў паміж дэлегацыямі дзвюх краін югаслаўскія таварышы расказалі гасцям з Беларусі аб ролі і задачах Савета саюза прафсаюзаў Сербіі ў развіцці грамадска-эканамічных адносін у рэспубліцы, аб міжнародным супрацоўніцтве сербскіх прафсаюзаў і аб іншых напрамках дзейнасці арганізацыі.

БАЕЦ ЛЕНІНСКАЙ ГВАРДЫ

Грамадскасць краіны адзначыла 100-годдзе з дня нараджэння К. Варашылава, буйнога палітычнага, дзяржаўнага і ваеннага дзеяча.

Урачыстасці, прысвечаныя гэтай даце, адбыліся і ў Мінску. На вуліцы, якая носіць імя К. Варашылава, прайшоў мітынг. Пра жыццёвы шлях і дзейнасць Клімента Яфрэмавіча расказалі генерал-маёр Г. Кабернічэнка і навуковы супрацоўнік інстытута культуры Н. Масюкоў. Затым у Палацы культуры Белсаўпрофа сабраліся тыя, хто прайшоў шляхамі грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, хто аднаўляў народную гаспадарку краіны, і тыя, хто сёння за школьнай партыі спазнае гісторыю нашай дзяржавы.

У бібліятэках і школах Мінска былі праведзены лекцыі і гутаркі, арганізаваны кніжныя выстаўкі, якія расказваюць пра жыццё і дзейнасць К. Варашылава.

ЧАКАЕМ БІЯТЛАНІСТАУ

У 1982 годзе ў Раўбічах пад Мінскам пройдзе чэмпіянат свету па біятлону. Так прадугледжана ў календары міжнародных спартыўных спаборніцтваў.

У Беларусі пачалася падрыхтоўка да гэтай падзеі. Арганізацыйны камітэт, які ўзначальвае першы намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР У. Міцкевіч, правёў пасяджэнне. Зацверджан план работы, створаны камітэт аргкамітэта.

ВЕСТНІ АДУСЮЛЬ

♦ Аўтаматызацыя нарыхтоўчай вытворчасці завяршыў калектыў мінскага станкабудаўнічага аб'яднання імя Кастрычніцкай рэвалюцыі. Тут здарыліся ў эксплуатацыю магутны цэх-аўтамат, аснашчаны сучасным абсталяваннем. Узровень механізацыі дапаможнай вытворчасці ў аб'яднанні цяпер дасягнуў амаль 90 працэнтаў. Калектыў у паўтара раза павялічвае выпуск фрэзерна-расточных агрэгатаў.

♦ Імя народнага паэта Беларусі, лаўрэата Ленінскай прэміі Пятруся Броўкі цяпер будзе насіць адна з вуліц Гомеля ў мікра-раёне, забудова якога пачалася ў 1980 годзе. Такое рашэнне прыняў выканкам гарадскога Савета народных дэпутатаў.

Новая магістраль працягнецца з поўдня на поўнач больш чым на два кіламетры. З аднаго яе боку размяшчаюцца жылыя дамы, а з другога — вялікая паркавая зона, побач з якой — комплекс Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта.

ДЫЯЛОГ «ІНДУСТРЫЯ—ПРЫРОДА»

ШТО ПАКІНЕМ ПА САБЕ?

У сённяшнім свеце змяненне прыроды чалавекам усё больш носіць не рэгіянальны, а глабальны характар. І ўжо недастаткова ўключыць сірэну «хуткай дапамогі», калі ў акіяне разлілася чарговая нафтавая лужа пасля катастрофы супертанкера. Даводзіцца разлічваць пабочныя эфекты і самых спакуслівых эканамічных праграм. Высечка амазонскай сельвы (чвэрці яе ўжо няма) можа быць раўназначнай страце аднаго з сусветных акіянаў, а паварот вялікіх сібірскіх рэк на засушлівы поўдзень СССР або пабудова плаціны ў Берынгавым праліве могуць непрактаваема паўплываць на клімат.

Натуральна, што найбольшую адказнасць за стан асяроддзя нясуць прамысловыя развіцці краіны. Да ліку іх належыць і Савецкі Саюз. Як выглядае яго тахнагенны ўплыў на сферу жыхарства ў агульнасусветным кантэксце?

Выпускаючы 20 працэнтаў сусветнай прамысловай прадукцыі, савецкая індустрыя дае каля 10 працэнтаў сусветнага забруджвання. Іншымі словамі, хоць і ёю, на жаль, наносіцца шкода прыродзе, яна ўсё ж удвая ніжэйшая, чым доля вытворчасці. Для параўнання: Заходняя Еўропа і Японія маюць паказчыкі, якія прыблізна адпавядаюць іх долі ў сусветнай вытворчасці (каля 20 і 6 працэнтаў). А ЗША, не дасягаючы чвэрці сусветнай вытворчасці, даюць трэць планетарнага забруджвання, выкідаючы ў атмасферу і ваду палівіну прамысловых адходаў усяго свету.

Чым выкліканы адносны экалагічны дабрабыт Савецкага Саюза ў супастаўленні з іншымі прамысловымі гігантамі? Ён забяспечваецца адзінай дзяржаўнай сістэмай прыродакарыстання. Канстытуцыйнай краіны ахова навакольнага асяроддзя сфармулявана як абавязальнасць і ў інтарэсах сучаснага і будучых пакаленняў. Зямля, яе нетры, воды, лясы і жывёльны свет разглядаюцца як усенародны здабытак. Гэта становіцца падмацавана серыяй законаў і ўрадавых пастановаў.

Праверка стану біясферы ў краіне ажыццяўляецца цэнтралізавана. Вядучая арганізацыя ў гэтай галіне — Дзяржаўны камітэт СССР па гідраметэаралогіі і кантролю прыроднага асяроддзя. Маштабы яго дзейнасці вельмі шырокія. Статыстычныя назіранні за забруджваннем паветранага басейна праводзяцца ў 250 гарадах на тысячы пастоў, прэсновадных вадаёмаў — у 4 400 створах, марскіх вод — на 1 600 станцыях, глебы — у 2 700 пунктах. У гэтай рабоце, акрамя таго, удзельнічаюць 200 марскіх і рачных суднаў са спецыяльнай апаратурай.

Савецкі Саюз першым у свеце ўстанавіў гранічна дапушчальныя канцэнтрацыі шкодных рэчываў у атмасферы, потым — для вады

і глебы. Прадпрыемствы, што перавышаюць гэтыя нарматывы, могуць быць спынены або нават закрыты. Напрыклад, за межы Масквы выведзена больш 300 прадпрыемстваў.

Але справа, зразумела, не толькі ў жорсткім кантролі за асяроддзем і цэнтралізацыі гэтага кантролю. У прамыслова развітых краінах Захаду таксама існуюць заканадаўства ў галіне аховы прыроды, што ўключае забараняльныя санкцыі, а ў ЗША і Японіі дзейнічаюць і цэнтралізаваныя органы кантролю. Грамадскасць заходніх краін таксама аказвае актыўны націск на прамысловыя ўспомніцы толькі гісторыю трансальпійскага трубаправода або барацьбу вакол радыёактыўных адходаў.

Перавага савецкай сістэмы ў тым, што прыродныя рэсурсы і прамысловасць належаць аднаму ўладальніку — дзяржаве. Таму меры па ахове асяроддзя ўключаюцца як абавязковая папярэдняя ўмова пры стварэнні індустрыяльных аб'ектаў. На многіх савецкіх прадпрыемствах кошт ачысткі збудаванняў дасягае трэці асноўных вытворчых фондаў, а часам даходзіць да іх палавіны. Таму калі прамыя бюджэтыныя расходы на ахову прыроды ў СССР склалі за дзесятыя пяцігодку (1976—1980 гады) 11 мільярд рублёў, то з улікам затрат прамысловасці яны раўняюцца ўжо 50 мільярд рублёў. Прычым гэтыя расходы намечана павялічваць і ў далейшым.

Але, зразумела, і ў СССР дыялог «індустрыя — прырода» не абыходзіцца без канфліктаў. Мысленне катэгорыямі экалогіі распаўсюджваецца сярод гаспадарнікаў больш марудна, чым хацелася б вучоным. Член-карэспандэнт Акадэміі навук СССР Рыгор Галазіў, напрыклад, здабыў сабе славу нястомнага абаронцы «блакітнага вока Сібіры» — унікальнага возера Байкал. Вось толькі адзін прыклад: рэйкі Байкала-Амурскай магістралі (будуецца яе і асваенне прылягаючых тэрыторый — адна з буйнейшых сацыяльна-эканамічных праграм у краіне) намечалася пракласці па беразе, што магло быць небяспечным для будучага возера. Перамож Галазіў: траса пройдзе ўдалечыні ад берага, у гарах, праз чатыры дадатковыя тунелі, стаўшы даўжэйшай на дзесяткі кіламетраў. Сёння нават з чыста эканамічнага пункту гледжання відавочна, што гэта правільнае рашэнне. У Байкале сканцэнтравана 80 працэнтаў прэсных вод СССР, пятая частка сусветных запасаў. На фоне прадказваемага праз 10—15 гадоў воднага голаду на планеце, сімптома якога стаў пастаянна растуць імпорт гэтага вадкага мінерала некаторымі краінамі, цяжка

пераацаніцы такі падарунак прыроды, які збераглі людзі.

Зрэшты, спецыялісты не рэкамендуюць безагаворачна спадзявацца на невычэрпнасць і гэтай крыніцы. Сітуацыя з вадай у СССР лепшая, чым у многіх замежных краінах, але не ідэальная. Індустрыя і сельская гаспадарка ненажэрная (выборходзіцца) ў 4 000 тон вады, тоны баваўны — у 10 000 тон). Выйсце — у шырокім укараненні замкнёных водабаротных цыклаў, безадходнай тэхналогіі.

Ачыстка сцёкавых вод у СССР стала шырокай дзяржаўнай праграмай. К 1985 году намечана поўнасцю спыніць сکیدанне нечышчаных вод у басейны Балтыйскага, Азоўскага, Чорнага і Каспійскага мораў. Зразумела, што ад гэтага выйграе не толькі СССР, але і суседнія краіны. Марскія хвалі не ведаюць дзяржаўных граніц, як, дарэчы, і вятры, што нясуць дымі электрастанцый за сотні кіламетраў (энергетыка дае 80 працэнтаў сусветнага забруджвання біясферы). Фільтры савецкай прамысловасці ўлавілі за апошнія 5 гадоў амаль мільярд тон шкодных для атмасферы выкідаў, што таксама датычыць усіх. Вось чаму і ў гэтым, і ў іншым выпадку СССР выступае за міжнароднае супрацоўніцтва. Ён падтрымлівае дзейнасць спецыяльнага органа ААН (ЮНЕП), удзельнічае ў праграме ЮНЕСКА «Чалавек і біясфера». Па ініцыятыве Савецкага Саюза ў 1979 годзе была праведзена агульнаеўрапейская нарада па супрацоўніцтву ў галіне аховы асяроддзя з уладзямі ЗША і Канады, у 1980 годзе ён прапанаваў вынесці на абмеркаванне Генеральнай Асамблеі ААН пытанне аб гістарычнай адказнасці дзяржаў за захаванне прыроды на нашай планеце. Шырока развітаеца і супрацоўніцтва на двухбаковай аснове, у прыватнасці, асабліва маштабна са Злучанымі Штатамі (40 праектаў па 11 асноўных праблемах аховы асяроддзя).

Глобальныя праблемы патрабуюць глабальнага падыходу. Як сказаў савецкі экалаг Павел Олдак, «чалавек дацягнуўся да неба і цяпер таксама, як міфічны атланты, павінен трымаць гэта неба на сваіх руках». Сімвалічна, што ў час сумеснага савецка-амерыканскага касмічнага палёту «Саюз-Апалон» былі зроблены фатаграфіі, якія дапамаглі высветліць карціну наступу пустынь Паўночнай Афрыкі.

Але першыя крокі — гэта толькі першыя крокі. Не варта забываць, што ў той час як на кожнага жыхара Зямлі штогод прыпадае паўтону прамысловых адходаў, якія забруджваюць і атручваюць біясферу (іх колькасць расце ў 10 разоў хутчэй, чым населеннасць), вядучыя краіны Захаду (дзе трэці сусветнага забруджвання) расходуць на ахову асяроддзя 1—2 працэнта валавога нацыянальнага прадукта — столькі ж, колькі на рэкламу, і ў 5—6 разоў менш, чым на стварэнне сродкаў знішчэння.

Леанід КОРАНЕЎ,
эканамічны аглядальнік
АДН.

РАБОЧЫ ЯЎГЕН КЛІМЧАНКА — ЧЛЕН ЦК КПСС

ДАВЕР'Е

Цэнтральны Камітэт КПСС — вышэйшы кіруючы орган партыі паміж яе з'ездамі, яе тэарэтычны і ідэалагічны цэнтр. Ён кіруе ўсёй дзейнасцю партыі і мясцовых партыйных органаў. На XXV з'ездзе КПСС (люты — сакавік

1976 года) у склад ЦК былі выбраны 287 членаў і 139 кандыдатаў. Гэта відныя партыйныя і дзяржаўныя дзеячы, работнікі гаспадарчых і адміністрацыйных органаў, перадавыя працоўнікі ўсіх галін народнай гаспадаркі...

Членам Цэнтральнага Камітэта КПСС вось ужо пяць гадоў з'яўляецца і слесар-інструментальшчык Мінскага трактарнага завода Яўген Клімчанка. Разам з дэлегатамі XXV з'езда (усяго іх было 4 998) ён удзельнічаў у распрацоўцы і зацвярджэнні асноўных напрамкаў развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1976—1980 гады, а ў далейшым — у кіраўніцтве справамі партыі.

Мы з Яўгенам старыя знаёмыя. Пазнаёмліся гадоў пятнаццаць назад, калі на заводзе, трактары якога з маркі «Беларусь» ведаюць у дзясатках краін свету, аб ім загаварылі як аб смелым рацыяналізатары вытворчасці. У газетах аб ім пісалі як аб ініцыятары многіх пачынанняў, кляпатлівым настаўніку маладой рабочай змены. Я прысутнічаў на Мінскай абласной партыйнай канферэнцыі, калі яго выбралі дэлегатам на агульнапартыйны з'езд. Характарыстыкі даваліся лаканічныя: як і належыць камуністу, стараецца зрабіць калуні, чым таго патрабуюць яго прамыя абавязкі, для агульнага поспеху працоўнага калектыву, прычыповы, сур'ёзна і адказна ставіцца да партыйных даручэнняў — на працягу пятнаццаці гадоў выбіраецца членам заводскага парткома.

Першае, пра што мне хацелася даведацца ў Яўгена Клімчанкі ў час нашай нядаўняй сустрэчы: якім яму бачыцца прайшоўшае пяцігоддзе.

— Канчатковыя вынікі ажыццяўлення палітыкі партыі і вынікаў працы савецкіх людзей за дзесятыя пяцігодку падвядзе, зразумела, XXVI з'езд КПСС. Але папярэднія падлікі паказваюць, што наша краіна зрабіла буйны крок наперад у развіцці эканомікі і ў павышэнні жыццёвага ўзроўня савецкіх людзей. Калі ўзяць нашу рэспубліку, то за пяць гадоў яе эканамічны патэнцыял істотна ўзрос. Паспяхова справіўся з пастаўленымі задача-

мі і калектыв нашага завода. Мы сваімі выпуск новага, энэрганасычанага ўніверсальнага трактара МТЗ-80, у канструкцыі якога ўлічаны апошнія дасягненні айчынага і сусветнага трактарабудавання.

Мы сядзім з Яўгенам Клімчанкам у парткоме завода. У яго толькі што закончылася рабочая змена. Сёння быў напружаны і адказны дзень: бригада, якую ўзначальвае Яўген, праводзіла выбары вымяральных прыбораў, прызначаных для новай мадэлі трактара.

Пытаючы ў свайго субяседніка, як яму ўдаецца спалучыць штодзённую работу ля станка з выкананнем адказнага партыйнага даручэння? Ці не адбіваецца гэта на вытворчай дзейнасці? Ён крыху здзіўлены пытаннем. Як гэта можа адбівацца на рабоце? Усе абавязкі, звязаныя з партыйнымі даручэннямі, ён выконвае ў нерабочы час. Больш таго, у яго становішчы члена вышэйшага кіруючага органа партыі нават самалюбства не дазваляе працаваць з меншай аддачай. Таму і Яўген, і яго таварышы па бригадзе стараюцца быць прыкладам у працы. Слесары-інструментальшчыкі бригады Клімчанкі яшчэ ў сакавіку 1980 года, на 8 месяцаў раней тэрміну, выканалі заданне, атрыманае на дзесятыя пяцігодку.

Сваё выбранне ў склад ЦК КПСС і ўдзел у яго рабоце Клімчанка расцэньвае як выключна вялікае давер'е.

Ён лічыць зусім натуральным, што ЦК КПСС складаецца з камуністаў, якія прадстаўляюць усе слаі насельніцтва, працуюць ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі. Сіла партыі ў тым і заключаецца, што яна арганічна звязана з народам, ведае і ўлічвае яго патрэбнасці і спадзяванні.

— Цэнтральны Камітэт мае рознабаковую і дакладную інфармацыю аб станові-

шчы спраў на месцах. А значыць — ёсць магчымасць своечасова і аператыўна ўмешвацца там, дзе выяўляюцца недахопы, прымаць неабходныя меры і кваліфікаваныя рашэнні, — гаворыць Яўген Клімчанка.

Што ж датычыць асабіста Яўгена, то ўдзел у рабоце ЦК стаў для яго вялікай палітычнай школай.

— Тут я навучыўся сумяраць, суадносіць сваю работу, справы свайго калектыву з намагааннямі мільёнаў савецкіх людзей, падыходзіць да вырашэння вялікіх і малых спраў з пазіцыі інтарэсаў усёй партыі, краіны і народа. Асабліва мне імпаануе атмасфера дэмакратычнасці, дзелавітасці, у якой праходзіў XXV з'езд, праводзяцца пленумы ЦК КПСС. Тон ва ўсім задае Леанід Ільіч Брэжнеў. Яго промовы, выступленні вызначаюць глыбокі аналіз становішча спраў, даюць канкрэтныя адказы на пытанні, якія выносяцца на абмеркаванне, прасякнуты людзім клопатам саветскіх людзей і глыбокай верай у правату справы партыі, у перамогу камунізму.

А ў чым слесар-інструментальшчык бачыць сваю задачу, сваю місію члена ЦК КПСС на родным заводзе і ў роднай рэспубліцы?

— Перш за ўсё ў растлумачэнні рашэнняў Цэнтральнага Камітэта, — гаворыць Клімчанка. — Па-другое, у аказанні садзейнічання мясцовым партыйным органам у выпрацоўцы такіх мер, якія рабілі б іх работу больш дзейнай. Мне часта даводзіцца выступаць у рабочых калектывах, у вышэйшых навуковых і навукова-даследчых установах, на будоўлях. Магу сказаць адно: рашэнні партыі заўсёды знаходзяць жывы водгук як сярод камуністаў, так і сярод беспартыйных. У Беларусі політэхнічным і медыцынскім інстытутах, інстытуце народнай гаспадаркі, напрыклад,

была распрацавана вялікая праграма мерапрыемстваў, якія прадугледжваюць больш высокі ўзровень падрыхтоўкі спецыялістаў. На мым родным прадпрыемстве адбыўся агульназаводскі сход партыйнага актыву, прайшлі цэхавыя сходы камуністаў. На іх вялася прадметная размова аб тым, як павысіць механізацыю працы на ліцейнай, кавальскай, прэсавай і механазборачнай вытворчасцях, як павялічыць выпуск новай маркі трактара. На падставе наступіўшых прапановаў была распрацавана канкрэтная праграма дзейнасці, ажыццяўленне якой і забяспечыла поспех справы.

Наша гутарка праходзіла напярэдадні сходу заводскага партыйнага актыву, прысвечанага абмеркаванню праекта ЦК КПСС «Асноўныя напрамкі эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1981—1985 гады і на перыяд да 1990 года». Якая думка Яўгена Клімчанкі аб новым праграмным дакуменце партыі?

— На новую пяцігодку і ўсё наступнае дзесяцігоддзе партыя ставіць вялікія задачы, выкананне якіх дазволіць рушыць нашай краіне наперад ва ўсіх галінах жыцця. Я ўпэўнены, што мы з імі справімся. У Асноўных напрамках ёсць раздзел нас, машынабудаўнікоў. У ім пастаўлена задача стварыць новы прапашны трактар, які па сваіх характарыстыках адпавядаў бы самым высокім сучасным патрабаванням. Магу паведаміць, што на нашым заводзе такі трактар ужо створаны, цяпер праходзіць выпрабаванні.

Анатоль СТУК.

НА СЛУЖБЕ ЗДАРОЎЯ

Чалавек захварэў... Зацяжняя немач надоўга адарвала яго ад работы, сям'і, таварышаў. Звычайныя лабараторныя, рэнтгеналагічныя, функцыянальныя даследаванні не заўсёды дазваляюць поўнасцю раскрыць сапраўдны характар захворвання і памарывае галоўную ролю пры выбары метадаў лячэння. Вялікіх пытанняў у вырашэнні гэтых пытанняў дабіліся спецыялісты Рэспубліканскага цэнтра рэнтгенакантрастных даследаванняў сасудаў і сэрца, створанага на базе Мінскай абласной клінічнай бальніцы.

Тут усё нагадвае аперацыйную: стэрыльная чысціня, хірургічныя інструменты, марлевая маскі на тварох персаналу. Унікальнае абсталяванне дазваляе праводзіць даследаванне сасудаў (ангіяграфію)

любога органа чалавека. Тут можна весці рэнтгенаўскую здымку з заданымі прамежкамі часу або з хуткасцю некалькіх кадраў у секунду, а таксама рабіць кіназдымку даследуемага органа, назіраючы за дынамікай яго работы, і адначасова рабіць графічны запіс работы сэрца. Вынікі праводзімых у цэнт-

ры даследаванняў надзвычайна. З вялікай выразнасцю на плёнцы паказваецца карціна захворвання, даючы ўрач дакладную інфармацыю аб стане хворага. Рэнтгенакантрастныя даследаванні сасудаў і сэрца для выяўлення характару захворвання. Гэта значыць, што беспамылковы будзе дыягназ,

эфектыўныя метады лячэння. Будзе зроблена ўсё, каб чалавек хутчэй выздаравеў.

НА ЗДЫМКАХ: ангіярэнтгеналаг Ю. КАРАСТЫЛЕЎ; ідзе падрыхтоўка хворага да даследавання.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

◆ АСНОВА ДАБРАБЫТУ — ПРАЦА ◆ ВЫТОКИ ДУХОЎНАСЦІ ◆ КЛОПАТЫ АБ СЯМ'І — НАПАЛАМ З ДЗЯРЖАВАЙ

Сонца ў вокнах

Старшыня камітэта прафсаюза Аршанскага лакаматыўнага дэпо Анатоль Абухоўскі, ведаючы мату майго візіту, паклаў на стол спіс колішніх навасёлцаў:

— Калі ласка, выбірайце.

Я спыніў увагу на першым прозвішчы — Бяццюк Расціслаў, вуліца Заслонава, дом 35, кватэра 14.

— Лічыце, пашанцавала, — сказаў старшыня, — вокны іх кватэры выходзяць на сонечны бок...

У СЯ маёмасць маладажонаў Расціслава і Валянціны Бейццюкоў умяшчалася ў двух чамаданах. І калі ўсяліліся ў новую кватэру, а суседзі прыйшлі віншаваць з наваселлем, то з іх і зрабілі стол. Першы тост: «Каб жылося ды вялося!»

Двухпакаёвая кватэра з прасторнымі калідорамі і кухняй. На першы выпадак прыдбалі самае неабходнае: стол, посуд, шафу, радыёлу. Затым з'явіліся халадзільнік, канапа, тэлевізар, магнітафон. Для малодшай дачкі купілі акардэон, сыну — гітару. Праз некаторы час сям'я «стала на калёсы» — купілі аўтамашыну «Жыгулі». Сёння кватэра Бейццюкоў — утульны, з густам абстаўлены куток дабрабыту, дзе жыць — радасна, адпачываць — прыемна, прымаць гасцей — не сорамна.

За абсталяваннем жылля не забываліся і аб сямейнай біб-

ліятэцы. З этажэркі кнігі перабраліся на кніжную паліцу, і цяпер побач са школьнымі падручнікамі стаяць на ёй творы мастацкай літаратуры, спецыяльныя брашурны для чыгуначнікаў, дапаможнікі для студэнтаў ВНУ. Непадалеку прыстроіліся перыядычныя выданні. Больш дзесяці розных часопісаў і газет выпісваюць штогод Бейццюкі.

— А як жа інакш? — здзіўляюцца яны. — Не хлебам жа адзіным...

Гоман за акном перапыняе гутарку. Падыходзім бліжэй. Уздоўж прарытай ля дома траншэі заклапочана снуюць рабочыя.

— Вось і прыродны газ дабраўся. Хутка балон — на звалку, — сказаў Расціслаў.

НЕПРЫКМЕТНА размова закрэае работу, прафесію. Тут у мужа і жонкі не менш агульных тэм: пра-

цуюць у лакаматыўным дэпо імя Канстанціна Заслонава. Расціслаў — машыністам-інструктарам, Валянціна — аператарам.

Гаворка гаспадароў аб працоўных справах усё больш пераконвала: праца для іх — не толькі магчымасць зарабіць на жыццё, на разнастайныя патрэбы. Галоўнае яны бачаць у іншым: для Расціслава і Валянціны работа — спосаб самацвярджэння, рэалізацыі сваіх задум, імкненняў, ведаў. Таму побач са словам «праца» яны ставяць такія паняцці: лёс, жыццё, прызнанне.

Жыццёвы шлях Расціслава: вясковасць дзяцінства — школа — тэхнікум — служба ў арміі — працоўная дзейнасць. Ён пачынаў качагарам яшчэ на паравозах. Затым стаў памочнікам машыніста. Сам вадзіў грузавыя і пасажырскія паязды, цяпер — машыніст-інструктар.

Расціслаў расказвае аб дапамозе старэйшых таварышаў у авалодванні прафесіяй, аб уважлівых і добразычлівых адносінах адміністрацыі дэпо да іх, машыністаў, аб узаемадапамозе ў іх калектыве.

Валянціне хоць і давялося ў свой час змяніць прафесію калгаснага касіра на аператара, ніколі аб гэтым не шкадуе. Яна даражыць сваёй пасадай.

— Галоўнае, — сцвярджае яна, — каб праца на сэрцу прыйшлася, а астатняе дапасуецца...

Думаю аб вытоках шчырай, бездакорнай працы маіх субяседнікаў. Хоцачца вызначыць галоўнае, характэрнае ў іх адносінах да выканання службовых і грамадскіх абавязкаў. Дапамагае сам Расціслаў:

— Згадзіцеся, што не заўсёды там, дзе большая зарплата, можа быць тваё месца. Я зрабіў выбар, кіруючыся акурат тваім меркаваннем, Валя. Даўно зрабіў і не памыліўся. Я супраць абьяквасці ў выбары сваёй справы. Гэта акалічнасць і сёння надзённая.

Духоўнасць. Вось тое зерне, з якога расце важкі колас асэнсавання працы і самога сябе ў ёй. Яна, як промні сонца, высвятляе чалавека.

ЖЫЦЦЕВЫ шлях Расціслава і Валянціны паказвае: яны спаўна выкарыстоўваюць свае правы. Уззяць, напрыклад, адукацыю. Іх высокая кваліфікацыя па абраных спецыяльнасцях сведчыць аб гэтым. Абодвум падабаецца іх выбар.

Дзеці ідуць далей за бацькоў,

як і ўсталявана прыродай.

Школа знаходзіцца ў якіх-небудзь двух—трох хвілінах хадзьбы ад дому, дзе жывуць Бейццюкі. З таго часу, як Юрый і Ірына ўпершыню пераступілі яе парог, нямаю адзінаццаці званкоў. Адзін з іх быў надзвычай радасным: за выдатныя поспехі ў вучобе Юрый атрымаў залаты медаль. Цяпер юнак — студэнт Мінскага радыётэхнічнага інстытута.

Ірына вучыцца ў дзевятым класе. На радасць бацькам, яна падтрымлівае сямейны гонар — «чацвёркі» і «пяцёркі». Дзяўчынка заканчвае музычную школу — нездарма ж адным з першых набыткаў быў акардэон. Кім яна будзе? Музыкантам? Як у свой час бацькам, так цяпер і даччы, толькі яшчэ больш шчодра, Радзіма прапануе: «Выбірай! Але, як і бацькі, будзь шчырай, адданай сваёй мэце». Айчына не шкадуе цеплыні, не абдзеліць клопатам.

ЖВАВА імчыць «Жыгулёнак». У яго пасажыраў водпуск і канікулы. Тут праблема ў сям'і не ўзнікае: безумоўна — на прыроду, у вёску. Гэта традыцыя, неабходнасць. Трэба наведаць родных і блізкіх, дапамагчы старым бацькам па гаспадарцы. Трэба, каб дзеці адчулі не толькі смак і асалоду духмяных суніц і чарніц, але і паспыталі таропкі глыток вады ў час касавіцы, зведалі прыемную стому на калгасным таку. Адпачынак — адпачынак, ды праца — усяму галава.

Любіць сям'я паглядзець но-

МИРОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ, КОТОРЫХ НЕТ В СССР

Если выделить «горячие точки» дискуссий по узловым проблемам народного хозяйства, по прогнозам его развития в разных странах Востока и Запада, сразу же бросится в глаза симптоматичный контраст. Издавна и неизменно волнующие Запад «больные темы» — прежде всего растущая безработица, галопирующая инфляция, кабанья зависимость от импортного топлива, сырьё — начисто отсутствуют в огромном потоке ежедневных выступлений в советских средствах массовой информации, который вызван начатым в декабре всенародным обсуждением проекта «Основные направления экономического и социального развития СССР на 1981—1985 годы и на период до 1990 года».

Задач перед обществом немало, иные из них сложные, но если в серьёзном, открытом, самокритичном и конструктивном их анализе не затрагивают упомянутые «больные темы», то это понятно.

Вот, скажем, безработица. СССР покончил с ней полвека назад, как раз перед рекордным ее скачком на Западе в кризис тех лет. Ее нет и не предвидится: народное хозяйство СССР развивается планомерно, пропорционально, люди для него не могут быть «лишними» (сейчас их даже не хватает ряду отраслей и регионов).

Потому СССР и не фигурирует в тревожной статистике Международной организации труда: на Земле уже почти 460 миллионов безработных и полубезработных против 350 миллионов в 1978 году. Армия эта продолжает расти, и для полной занятости к концу века надо создать минимум миллиард рабочих мест, в том числе около 200 миллионов в развитых странах.

Итог вынужденного безделья часто плачевен: «Не только отказ от мясной пицци

и просрочка платежей, а и неуверенность в себе, депрессия, запой, сексуальные проблемы, семейный разлад и даже психосоматические недуги», — писала «Интернэшнл геральд трибюн». В докладе конгрессу США Харви Бреннер (университет Джонса Гопкинса) недавно бил в набат: «В ближайшие годы на каждый процент безработицы будет приходиться 37 тысяч смертей, вызванных в большинстве своем сердечно-сосудистыми поражениями, более 900 самоубийств, почти 640 убийств». Возмущают ли все это временные пособия по безработице?

Ликвидировать ее везде и тем более навсегда, понятно, непросто. Тут целый комплекс взаимосвязанных проблем. Пример: в мире около 800 миллионов неграмотных. Какие из них кадры в эпоху НТР, когда современное производство требует все более высокой профессиональной и общей культуры? Мало того, оно непрестанно модернизируется. Возникают новые специальности и даже отрасли, а старые преобразуются порой неузнаваемо за годы. Нужно всем обеспечить возможности пожизненной учебы, переподготовки.

С неграмотностью СССР тоже покончил уже давно. Всеобщее начальное образование ввел еще в 30-х, а среднее, обязательное для молодежи, — в 70-х годах. Ныне в СССР около 100 миллионов учащихся (более 37 процентов жителей) против 80 миллионов (менее 33 процентов) в 1970 году. Весомый вклад в этот рост вносят те, кто уже работает, но продолжает заниматься вечером или заочно (их почти 9 миллионов), осваивает новые профессии, повышает квалификацию на курсах своих предприятий, учреждений (41 миллион).

Разумеется, все виды обучения в СССР продолжают

совершенствоваться. Их дальнейшее развитие с упором на качественный рост намечено и проектом Основных направлений.

Ни в проекте Основных направлений, ни в дискуссиях нет ни слова и об инфляции, хотя на Западе она стала притчей во языцех. В СССР государственные розничные цены с 1970 года выросли в среднем на 2 процента (продовольственные товары) и на 1 процент (непродовольственные). Поддерживать стабильную стоимость основных товаров для населения намечено и в 1981—1985 годах.

Не зная многих «мировых» проблем у себя в стране, но понимая их общечеловеческое значение, советские люди готовы участвовать в их решении на путях сотрудничества, что не раз доказали на деле. Так, жестокий удар, нанесенный занятости на Западе кризисом 70-х годов, СССР заметно смягчил своими заказами, обеспечив еее полумиллиону людей в ФРГ, 150 тысячам в Австрии, 120 тысячам в Финляндии... А сколько трудящихся не были выброшены за ворота благодаря энергосырьевым поставкам с Востока! В кризисном 1974 году Западная Европа получила из СССР около 40 миллионов тонн нефти — вдвое с лишним больше, чем добыла сама.

В разделе «Развитие внешних экономических связей» проекта Основных направлений намечено и далее активно участвовать в решении международных проблем, в том числе энергосырьевых, поддерживать стабильные взаимовыгодные отношения со странами Запада, продолжать оказание разнообразного содействия молодым государствам в хозяйственном и культурном строительстве.

Лев БОБРОВ.
(АПН).

У вёсцы Тэльмы — цэнтры саўгаса «Брэсцкі» ўступіў у строй буйнейшы ў Брэсцкай вобласці сельскі гандлёвы цэнтр. Тут размясціліся магазіны прамысловых і прадуктовых тавараў, сталовая, бар. Усе памяшканні прасторныя і зручныя, інтэр'еры вызначаюцца арыгінальнасцю аддзелкі.

НА ЗДЫМКАХ: у магазіне прамысловых тавараў гандлёвага цэнтры; бармен Галіна ЦІМАСЮК (цэнтральны здымак).

Фота Э. КАБЯКА.

ЗАХОЎВАЕЦЦА САМАБЫТНАСЦЬ, РАЗВІВАЮЦЦА ТРАДЫЦЫІ

МАСТАЦКІЯ СКАРБЫ ВЕТКАЎШЧЫНЫ

«Адкрыць у горадзе Ветка Гомельскай вобласці музей народнай творчасці».

3 пастановы ЦК КПБ за 28 чэрвеня 1978 года.

Сёння ўжо цяжкавата павярць, што калісьці тут, за Сожам, былі непраходныя лясы, балоты, глухамань. Але якраз гэта і вабіла сюды ўцёкачоў-раскольнікаў. Бязлюддзе, мноства свабодных зямель, якія тут, на мяжы Расіі з Польшчай, ніхто асабліва не спяшаўся засяляць, — усё гэта прыйшлося ім па душы: карчуй любую дзялянку і жыві на здароўе, хрысціся хоць двума пальцамі, хоць усёй пяцёрнай. Неўзабаве раскольніцкая слабада Ветка налічвала каля сарака тысяч насельніцтва, у той час як у суседнім Гомелі не было і пяці тысяч. Хаця тройчы прыходзілі сюды царскія войскі, дашчэнту спальвалі Ветку і нават барану па папялішчы працягвалі, каб і следу не засталася, але з часам жыхары зноў упарта вярталіся назад, а з імі сцякаўся сюды беглы люд, які па розных прычынах не надта прагнуў «царскай міласці». Пэўны час хаваўся тут і Пугачоў, перад тым як перабрацца на Урал.

Уцякаючы ў такі далёкі і нязнаны край, маглі раскольнікі кінуць посуд, кувры з адзеннем, розныя іншыя набыткі, але даражэй за жыццё лічыліся старыя абразы, старадрукаваныя і рукапісныя кнігі, літыя і чаканеныя крыжы — аtryбуты той веры, з-за якой людзі змушаны былі расставіцца з радзімай. З часам прывезенага стала не хапаць, вытворчасць абразоў, кніг, медных рэчаў наладзілі на месцы. І хаця стараабрадцы моцна трымаліся колішніх звычаяў, а новыя вырабы імкнуліся ствараць дакладна па ўзору старых, усё ж, відаць, мясцовыя традыцыі міжволі аказвалі ўплыў на іх творчасць. Вось чаму веткаўскі жывапіс XVIII—XIX стагоддзя, па сваім характары нібыта чыста рускі, не мае блізкіх аналогій у рускім мастацтве. Гэта своеасаблівае, тыповая толькі для ўсходняй Гомельшчыны ды суседніх раёнаў Браншчыны і Чарнігаўшчыны, з'ява.

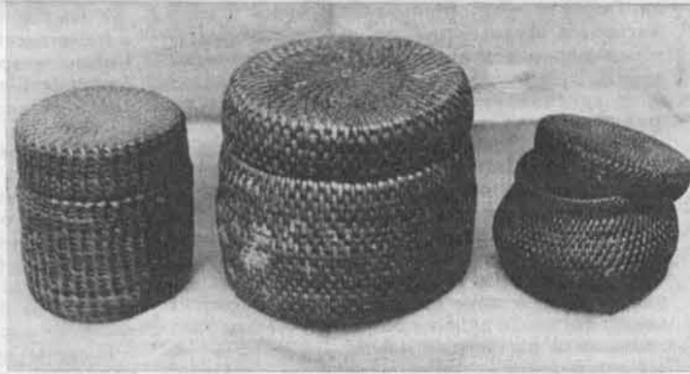
Было б несправядліва, калі б такі цікавы край не меў свайго летапісца, даследчыка, збіральніка. Вось ужо шмат гадоў мастак Фёдар Шкляраў збірае помнікі мясцовай культуры. А кваліфікаванае збіранне немагчыма без грунтоўнага вывучэння гісторыі краю, адпаведных галін мастацтва і нават тэхналогіі іканікі, кнігадрукавання, апрацоўкі металаў і інш. Таму не дзіва, што апошнім часам усе экспедыцыі, якія праходзяць праз Веткаўшчыну, абавязкова спыняюцца ў Шклярава, а спецыялісты даследчыкі, што так ці інакш закранаюць мясцовую гісто-

рыю, лічаць патрэбным параіцца з Фёдарам Рыгоравічам. Сувязь з ім трымаюць многія бібліятэкі, музеі, навуковыя ўстановы краіны.

Ішоў час, расла і расла калекцыя, ёй становілася цесна ў доме. Да таго ж часам трапляліся такія рэдкія і каштоўныя творы, што нават няёмка было лічыцца іх уладальнікам: выданні Віленскай, Гродзенскай, Куцеінскай, Заблудаўскай друкарняў, рукапісныя кнігі мясцовай работы, старажытныя абразы, сярэбраныя чаканеныя абклады з каштоўнымі камянямі. Разуменячы іх усенародную каштоўнасць, збіральнік не быў «скупым рыцарам». Час ад часу такія падарункі атрымлівалі Гомельскі краязнаўчы му-

маладая энергічная супрацоўніца Галя Нячаева бегае па Ветцы з фотаапаратам, каб адзняць лепшыя ўзоры творчасці мясцовых разьбяроў (не цягнуць жа ў музей разьбяную Веткаўшчыне! Адна толькі Неглюбка, якую ведаюць ці не ва ўсім свеце, складзе славу любога музея. А ткуць жа не толькі ў Неглюбцы. У музейных шафах — стосы рознакаляровых поспілак, ручнікоў, абрусаў, адзення... Дапоўняць карціну мастацкай культуры краю творы мясцовых самадзейных мастакоў.

Любое збіральніцтва, як правіла, суправаджаецца своеасаблівымі «адходамі вытвор-

зей, Маскоўскі ўніверсітэт, бібліятэка Салтыкова-Шчадрына ў Ленінградзе. І ўсё ж гэта не было выйсьцем. Вядома, мастацкія скарбы будуць там у надзейных руках, але з часам, глядзіш, уся калекцыя расце, а краіне, знікне цэласная, адзіная, комплексная карціна мясцовай культуры. Збор трэба было захаваць на месцы, надаўшы яму дзяржаўны статус.

Пастанова аб стварэнні ў Ветцы музея народнай творчасці вырашыла многія пытанні. З'явіліся сродкі для набыцця экспанатаў. У дапамогу Фёдару Рыгоравічу, які стаў дырэктарам музея, выдзелілі двух супрацоўнікаў. Знайшлося і памяшканне — прасторны двухпавярховы будынак XIX стагоддзя, спланаваны нібы спецыяльна для музея. Пасля капітальнага рамонту тут і размесціцца экспанаты, якія пакуль што зберагаюцца ў розных месцах. А ў праекце — вялікая прыбудовка, якая ў некалькі разоў павялічыць экспазіцыйную плошчу.

Са стварэннем музея тэматыка збору значна пашырылася. Мастацкая спадчына Веткаўшчыны — гэта не толькі жывапіс, кнігі, металічныя ліццё і чаканка. Гэта і архітэктурная разьба, якую аздоблены ўсе гутэйшыя будынкi. І вось ужо

часці, якія могуць даць нечаканыя вынікі. Выпадкова трапіў краязнаўцам на вочы медны самавар, чыгунная літая лямпа, бронзавы падсвечнік. Рэчы прывазныя, да тэматыкі музея нібыта не маюць прамых адносін. Але ж як іх не ўзяць! Гэта ж неад'емныя аtryбуты колішняга местачковага побыту, неабходны штрышок у карціне мясцовага жыцця. І вось ужо вырашана ствараць аддзел, дзе будуць прадстаўлены ўзоры прадметаў, характэрныя для жыцця мяшчан XIX — пачатку XX стагоддзяў.

Яшчэ ідзе рамонт будынка пад будучую экспазіцыю, а музей ужо выконвае ўскладзеныя на яго абавязкі. У фаярэннага Дома культуры наладжваюцца тэматычныя выстаўкі са збораў музея, як, напрыклад, выстаўка народнага ткацтва Веткаўшчыны. «Нашы выстаўкі наведваў ужо больш дзесяці тысяч чалавек», — гаворыць Фёдар Рыгоравіч.

...Сетка мясцовых музеяў народнага мастацтва папоўнілася яшчэ адным — у Ветцы, своеасаблівай «сталіцы» цікавага, багатага мастацкімі скарбамі краю.

Яўген САХУТА.
Фота аўтара.

НА ЗДЫМКАХ: чарговая знаходка; экспанаты музея — прадметы местачковага побыту; творы майстроў-пляцельшчыкаў.

«...СМУТАК І РАДАСЦЬ МАЯ!»

Экспазіцыя, што ў студзені была разгорнута ў Палацы мастацтва, афіцыйна называлася так: «Выстаўка народных мастацкіх промыслаў і лепшых прамысловых узораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва для серыйнай і масавай вытворчасці». Вызначыць жа тое, што давала яна для душы, можна словамi верша Якуба Коласа — «вобразы мілыя роднага краю, смутак і радасць мая!» Не толькі гэты верш выкарысталі мастакі, афармляючы экспазіцыю. Тут і прымаўкі, і ўрыўкі з твораў вядомых беларускіх паэтаў, у якіх услаўляюцца народныя майстры, падкрэсліваюцца, што здаўна і да нашых дзён іх вырабы былі папулярныя, праца лічылася няпростай, вымагала добрага густу і спрыту ў руках.

Выстаўкі мастацкіх народных промыслаў даволі часта наладжваюцца ў раённых і абласных гарадах, у Мінску і нават Маскве і Ленінградзе. Вельмі ж падабаецца наведвальнікам і ткацтва, і пляценне з саломкі, кераміка і драўляная скульптура, цацкі. Можа таму, што адным яны нагадваюць дзяцінства, другіх нібы вяртаюць да іх вытокаў, у трэціх абуджаюць нешта падсвядомае, што дае чалавеку магчымасць адчуць яго аднасць з прыродай, з зямлёй, на якой ён нарадзіўся і жыве. Праз некалькі дзён у Маскве адкрываецца выстаўка твораў беларускіх самадзейных мастакоў і майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, якая прадоўжыцца да сакавіка. Напэўна, як заўсёды, яна выкліча ў шматлікіх наведвальнікаў захапленне, здзіўленне, радасць.

Але выстаўка, аб якой ішла гаворка ў пачатку артыкула, адрозніваецца ад усіх папярэдніх. Як і ў кожнай падобнай экспазіцыі, тут шырока было прадстаўлена ткацтва. Надзвычай багатая, разнастайная і маляўнічая экспазіцыя ручнікоў — неглюбскіх і мотальскіх, з Магілёўшчыны і Случчыны. Шматколерных, са складанымі ўзорамі і больш сціплых, тканых і вышываных. Такая ж уражваючая і калекцыя поспілак, дываноў, таксама сабраная з розных куткоў Беларусі. У кожнай свой узор ці арнамент, спалучэнне колераў. А ў апошніх залах экспануюцца вырабы Брэсцкага і Віцебскага дывановых камбінатаў. Прыгожыя, сучасныя дываны, якія ёсць цяпер амаль у кожным вясковым доме або гарадской кватэры. Але, прыгледзеўшыся ўважліва, знойдзеш і ўзоры, і элементы арнаменту, якія выкарыстоўваюць у сваіх вырабах вясковыя ткачыкі.

У першай зале экспануюцца традыцыйная беларуская вопратка — вышывы кашулі, спадніцы і андаракі, фартухі і галаўныя ўборы. У канцы экспазіцыі мы зноў аглядаем калекцыю адзення, якое нашы мастацкія фабрыкі прапануюць жанчынам. І, здаецца мне, вырабы такія прыгожыя, што ні адна прыхільніца апрацаванага па апошняй модзе не адмовіцца купіць сукенку з ільну, бавоўны, ці шэрці, прызначаную на кожны дзень або для балю. У гэтых сучасных мадэлях выкарыстаны матэрыялы, лініі і сілуэты, характэрныя для беларускага народнага касцюма.

Вось у гэтым і заключаецца адметнасць прадстаўленай выстаўкі: паказаць, як традыцыйнае ў народным мастацтве ўсё смялей уваходзіць у паўсядзённае жыццё — у наша адзенне, посуд, афармленне жылля. Сувеніры з саломкі, дрэва, ільну лапшаць вока, задавальваюць наш эстэтычны густ. Самае ж галоўнае тое, што яны характэрныя іменна для нас, беларусаў, так, як распісаная матрошка для рускіх, вырабы з бурштыну для прыбалтаў. Ні ў адной з рэспублік Саюза, а можа і нідзе больш у свеце, не плятуць з саломкі такіх цацак, як конь-агонь К. Арцёменкі, павукі Л. Главацкай, кампазіцыі на вясковую тэму В. Гаўрылюк. На выстаўцы прадстаўлена посуд — керамічная, фарфаравая, са шкла і крышталю. Гэта вырабы праслаўленых ганчароў А. Такароўскага, А. Пракаловіча і іншых, прадукцыя прадпрыемстваў Міністэрства мясцовай прамысловасці, шклозаводаў «Нёман» і імя Дзяржынскага, двух беларускіх фарфаравых заводаў — Мінскага і Добрушскага.

Кожная новая выстаўка адрозніваецца ад папярэдняй яшчэ і новымі імямі. Бацькі вучаць дзяцей, настаўнікі перадаюць сваё мастацтва вучням. Доўгія гады на самых прыгожых інкруставаных шкатулках, кувэрках, пано сталі прызвішчы М. і В. Дзегцяраўскай. Цяпер на Жлобінскай фабрыцы займаецца інкрустацыяй таленавітая моладзь: Т. Аляксеева, Г. Мастава, З. Папалўская. Яны ідуць далей за сваіх настаўнікаў, знаходзяць новыя прыёмы, удасканалююць апрацоўку матэрыяла, малюнак.

Выстаўка нагадала аб складаных і станоўчых працэсах развіцця сучаснай культуры.

Д. ЧАРКАСАВА.

ДНІ БЕЛАРУСКАГА КІНО Ў МАСКВЕ

Стала добрай традыцыяй адзначаць знамянальныя даты ў жыцці савецкага народа аглядаю лепшыя фільмаў, створаныя кінастудыямі краіны. Вось ужо некалькі месяцаў у Маскве праходзіць фестываль фільмаў. Ён прысвечаны маючаму адбыццю XXVI з'езду КПСС. Дні беларускага кіно адкрыліся ў маскоўскім кінатэатры «Мінск» 2 лютага ўрачыстай прэм'ерай новай каларовай двухсерыйнай мастацкай кінааповесці «Трэцяга не дадзена», пастаўленай рэжысёрам І. Дабралюбавым па сцэнарыю І. Балгарына, А. Асіпенкі і М. Пянігорскай.

У аснове фільма — старонкі біяграфіі слаўнага сына беларускага народа, Героя Савецкага Саюза Васіля Каржа. У ролі галоўнага героя выступае акцёр Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Валянцін Белавосцік.

Палессе, яго лёс, яго пераўтварэнне на новы лад — гэта клопат, боль і надзея герояў новай каларовай двухсерыйнай

мастацкай кінакарціны «Паводка», якую стварыў рэжысёр В. Чацверкоў па сцэнарыю В. Адамчыка, В. Казько і Ф. Конева.

Масквічы і госці сталіцы пазнаёміліся яшчэ з адной новай работай беларускіх кінематографістаў — каларовай мастацкай кінастужкай «Вазьму твой боль», знятай рэжысёрам М. Пташуком па аднайменнаму раману народнага пісьменніка Беларусі Івана Шамякіна. Фільм расказвае аб тым, як і сёння, пасля столькіх год, памыць аб вайне не астыла на нашай зямлі, кожны напамінак аб ёй выклікае жывы боль.

У праграму Дзён беларускага кіно ў Маскве былі ўключаны таксама мастацкія фільмы «Пункт адліку», «Хлеб пахне парохам», «Альпійская балада», дакументальныя кінастужкі «...Хутка і ў што б там ні стала», «Чырвоны шывтак», «Хроніка знаходжання на Зямлі», «Шчаслівыя берагі «Алімпіі», каларовыя мультыплікацыйныя кінафільмы.

СВАЯ ДАРОГА Ў ЛІТАРАТУРЫ

ІВАНУ ШАМЯКІНУ — 60 ГАДОЎ

У любой, нават самай маленькай сельскай бібліятэцы сярод кніг беларускіх аўтараў раманы і апавесці Івана Шамякіна звычайна вельмі «зачытаныя». Гэта сведчанне таго, што ім рэдка даводзіцца стаяць на паліцах. Народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін — сын прызнаны адным з самых чытаемых у краіне празаікаў.

Пісьменніцкаму лёсу Івана Шамякіна можна падоўжыць. У трыццаць гадоў малады празаік за раман «Глыбокая плынь» быў адзначаны Дзяржаўнай прэміяй ССРСР. Амаль штогод на прылаўках кнігарняў з'яўляюцца новыя творы Івана Шамякіна. Этапамі не толькі яго пісьменніцкага шляху, а ў пэўнай меры і ўсёй беларускай літаратуры з'яўляюцца раманы «У добры час», «Крыніцы», «Сэрца на далоні», «Снежныя зімы», «Атланты і карыятыды», «Вазьмой твой боль». Першыя яго п'есы «Не верце цішыні», «Выгнанне блудніцы», «Дзеці аднаго дома», пастаўленыя на сцэне, вымаклі таксама вялікую цікавасць гледачоў. Трывала ўвайшла ў рэпертуар купалаўскага тэатра адна з яго лепшых п'ес «І змоўклі птушкі». Нядаўна з тэлегаласу пазнаёмліліся з героямі тэлевізійнага спектакля «Атланты і карыятыды», пастаўленага па раманы Івана Шамякіна. На розных кінастудыях краіны здымаюцца мастацкія фільмы па творах беларускага празаіка.

Усе, каму даводзілася сустракацца, гутарыць з Іванам Пятровічам, адзначаюць яго сціпласць і прастату, шчырае жаданне дапамагчы кожнаму. Нездарма яму часта пішуць чытачы, дзякуючы свае думкі і тачныя дэталі перажывання. Да яго, ўласны перажывання. Да яго, як да бацькі і настаўніка, звяртаюцца пачынаючыя літаратары, якім ён ніколі не адмаўляе ў парадзе і падтрымцы.

У Беларусі ведаюць Шамякіна не толькі як прафесійнага літаратара, але і як дзяржаў-

нага, грамадскага дзеяча, вучонага. Член-карэспандэнт Акадэміі навук БССР, галоўны рэдактар Беларускай Савецкай Эцыклапедыі, дэпутат Вярхоўнага Савета ССРСР, старшыня Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, член ЦК КПБ—усё гэта не проста ганаровыя званні, адказныя пасады, а менавіта магчымыя дзейнасці, актыўнай, мэтанакіраванай, якая ярка характары Івана Пятровіча.

За вялікія заслугі ў развіцці савецкай літаратуры, плённую грамадскую дзейнасць і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння Івану Шамякіну было прысвоена ганаровае званне Героя Сацыялістычнай Працы. Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Палякоў ад імя Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССРСР 30 студзеня ўручыў народнаму пісьменніку ордэн Леніна і залаты медаль «Сэрп і Молат».

У Беларусі дзяржаўным акадэмічным тэатры імя Я. Купалы адбыўся ўрачысты вечар, прысвечаны 60-годдзю І. Шамякіна.

Павіншаваць юбіляра прыйшлі прыхільнікі яго таленту, тых, каму блізка і дарагая творчасць пісьменніка. На вечары таксама прысутнічалі партыйныя і дзяржаўныя работнікі, прадстаўнікі грамадскасці, члены праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, вучоныя, землякі І. Шамякіна. Сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін сардэчна павіншаваў юбіляра з высокай узнгародай.

Пра творчы і жыццёвы шлях Івана Шамякіна раскажаў дырэктар Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР, акадэмік АН БССР Іван Навуменка. Ён адзначыў, што Іван Шамякін, як і яго папярэднікі і сучаснікі з падобнымі біяграфіямі—Кандрат Крапіва, Васіль Быкаў, — здолеў пракласці ўласны дарогі ў прыгожым беларускім пісьменстве, заслужыў права на пачэснае месца ў падручніках па літаратуры.

Многа шчырых, цёплых слоў пра Івана Шамякіна сказалі першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Ніл Гілевіч, міністр культуры БССР Ю. Міхневіч, прэзідэнт АН БССР М. Барысевіч, старшыня Дзяржкамтэта БССР па тэлебачанню і радыёвяшчанню Г. Бураўкін, старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР І. Лучанок.

Вядучы вечара народны пэт Беларусі Максім Танк зачытаў прывітальныя тэлеграмы, якія прыйшлі з усіх куткоў рэспублікі і краіны ад удзячных

чытачоў Шамякіна. У гэты святочны для юбіляра дзень яны пажадалі яму здароўя і асабістага шчасця, новых твораў пра сучаснасць.

НА ЗДЫМКАХ: у рэдакцыі Беларускай Савецкай Эцыклапедыі (справа налева) галоўны рэдактар І. ШАМЯКІН, намеснік адказнага сакратара М. ФІЛІМОНАЎ, намеснікі галоўнага рэдактара А. ПЕТРАШКЕВІЧ і І. ХАУРАТОВІЧ, загадчык рэдакцыі мовы, літаратуры і фальклору В. СЕМЯНЯКАЎ; Іван ШАМЯКІН са сваімі ўнукамі Алёшам і Машай. Фота У. ВІТЧАНКІ.

ЮБІЛЕЙНАЕ ВYДАННЕ

Аб Белавежскай пушчы напісана нямала мастацкіх кніг, навуковых прац. Бібліяграфія аб ёй налічвае звыш дзюх тысяч назваў. Але новае выданне «Белавежская пушча» ад усіх папярэдніх адрозніваецца тым, што яно падрыхтавана да 40-годдзя запаведна-паляўнічай гаспадаркі і расказвае не толькі аб яе гісторыі, але і аб выніках навуковай і вытворчай дзейнасці за гэты перыяд.

Удзел у напісанні кнігі прынялі навуковыя супрацоўнікі запаведніка, вучоныя Акадэміі навук БССР. Адзін з артыкулаў аб даследаваннях у польскай частцы пушчы напісаў дырэктар музея прыроды Белавежскага нацыянальнага парка (ПНР).

У новай кнізе «Белавежская пушча», выдадзенай «Ураджам», можна знайсці ўсе звесткі аб запаведным лесе, батанічных, заалагічных і лесаводных даследаваннях. Яна прыцягвае таксама ўвагу выдатным афармленнем, прыгожымі ілюстрацыямі і, несумненна, зацікавіць усіх, хто любіць прыроду.

ЭКСПАНУЮЦА ТВОРЫ АМАТАРАЎ

У выставачнай зале Саюза мастакоў Беларусі адкрыта выстаўка народнага клуба самадзейных мастакоў Мінска.

Арганізаваны ў 1974 годзе клуб цяпер аб'ядноўвае 120 самадзейных мастакоў — людзей розных узростаў і прафесій. Каля паловы з іх прадставілі на праходзячы агляд больш за 120 сваіх лепшых твораў. Гэта партрэты, ілюстрацыі да мастацкіх твораў, пейзажы і нацюрморты. Прыцягваюць увагу работы інжынераў Л. Раўзуковай і П. Гольцава, служачай Т. Паўлюц, навуковага супрацоўніка С. Ральяна і іншых аўтараў.

СІМФОНІЯ ГУЧЫЦЬ У ФІЛАРМОНІ І СЕЛЬСКІМ ДОМЕ КУЛЬТУРЫ

КЛАСІКА ПАПУЛЯРНАЯ ЗАЎСЁДЫ

У канцы мінулага даў ў філармоніі ў Мінску адбыўся юбілейны вечар, прысвечаны 50-годдзю Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларускай ССР. У прае перад пачаткам урачыстасцей сустрэліся сябры і знаёмыя, лёс якіх звязаны з гэтым аркестрам. Многія з іх цяпер працуюць у іншых гарадах Савецкага Саюза, але любяць вяртацца ў думках да сваіх вытокаў, да Мінска, дзе адбывалася іх станаўленне, прыйшоў першы поспех.

Спробы стварыць прафесійны сімфанічны аркестр у рэспубліцы былі зроблены ў 1928 годзе. Час ад часу выкладчык музычнага вучылішча па класу трамбона Міхалаў збіраў зводны аркестр, куды ўваходзілі педагогі, студэнты, лавшчыцы музычных школ, лепшыя самадзейныя музыканты з духавых аркестраў. Яны наладжвалі канцэрты для мінчан, часта на адкрытай пляцоўцы. Першае выступленне, у якім прагучаў такі значны твор са скарбніцы рускага музычнага мастацтва, як уверцюра да оперы «Руслан і Людміла» М. Глінкі, сабраў больш за шасці тысяч слухачоў. А восенню 1929 года ў канцэрт-

ных залах аркестр паспяхова выконваў цікавую праграму, у якой гучалі «Шэхерэзада» М. Рымскага - Корсакава, «Варыяцыі на тэму ракако» і сюіта з балета «Лебядзінае возера» П. Чайкоўскага. Вось што тады адзначалася ў рэцэнзіях, змешчаных у друку: «Дасканалы, поўны фантастыкі, на рэдкасць багаты па майстэрству твор М. Рымскага - Корсакава быў праведзены дырыжорам А. Вясмертным энергічна, ясна і выразна». Затым у 1930 годзе пры Беларускай радыёцэнтры А. Вясмертны арганізаваў пастаянны штатны сімфанічны аркестр. Расло выканаўчае майстэрства музыкантаў, значна расшыраўся рэпертуар. Аркестр ужо выконваў сімфоніі Л. Бетховена, П. Чайкоўскага, многія творы рускай і замежнай класікі. Тады ж загучала ўпершыню беларуская нацыянальная сімфанічная музыка. Слухачы пачулі творы такіх беларускіх кампазітараў, як В. Залатароў, А. Туранкоў, Р. Пукет, М. Аладаў, М. Чуркін. Вялікую дапамогу ў творчым росце калектыву аказвалі вядомыя дырыжоры Л. Штэйнберг і А. Арлоў, якія часта прыязджалі ў

Мінск працаваць з аркестрам. І ў 1937 годзе, калі была арганізавана Беларуска-дзяржаўная філармонія, ужо сталы сімфанічны аркестр Беларускага радыёцэнтры ўвайшоў у склад творчых філарманічных калектываў.

Аркестр дае канцэрты не толькі ў мінскай філармоніі, але часта выступае ў гарадах і вёсках Беларусі, на новабудуемых, удзельнічае ва ўсесаюзных і рэспубліканскіх конкурсах, фестывалях.

Менавіта гэты калектыв з'явіўся ініцыятарам правядзення цыклаў сімфанічных канцэртаў па абанементах для школьнікаў, навучэнцаў сярэдніх спецыяльных устаноў, студэнтаў, рабочых і служачых Полацка і Наваполацка, Віцебска, Магілёва і Горак. Дарэчы, у Горках на базе Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі сімфанічны аркестр вядзе «заняткі» ў трохгадовым універсітэце музычнай культуры. А ў буйнейшым абласным цэнтры рэспублікі — Гомелі па традыцыі аркестр на працягу дзесяці апошніх гадоў адкрывае і закрывае канцэртны сезон. Калектыв штогод рыхтуе цыклы канцэртаў музыкі сацыялістычных краін.

На юбілейным вечары прагучала шмат шчырых удзячных слоў у гонар музыкантаў і дырыжораў, якія сваёй самаадданай працай спрыяюць эстэтычнаму выхаванню людзей, садзейнічаюць раз-

віццю прафесійнага і самадзейнага мастацтва Беларусі. У знак прызнання заслуг сімфанічнаму аркестру ўручана Ганаровая грамата Вярхоўнага Савета БССР.

У другім аддзяленні сцэны філармоніі «запаланіў» юбіляр. Праграму складалі творы П. Чайкоўскага, Ф. Шапэна, А. Дворжака, Я. Глебава, Ю. Семіянікі, Р. Шчадрына. У канцэрте прынялі ўдзел народная артыстка СССР Святлана Данілюк і лаўрэат Міжнароднага конкурсу піяніст Ігар Алоўнікаў, аб'яднаны хор Беларускага радыё і тэлебачання і Белдзяржкансерваторыі. Дырыжыравалі прафесар Ілья Мусян, які ў 30-я гады пачынаў сваю творчую дзейнасць у мінскім сімфанічным аркестры, на-

родны артыст РСФСР Віктар Дуброўскі, Анатоль Энгельбрэхт, галоўны дырыжор аркестра Юрый Яфімаў.

Юбілейны вечар засведчыў, што Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр БССР валодае высокім выканаўчым майстэрствам, музычнай культурай, мае здуўны ансамбль, яркасць і чысціню гучання. Шэдэўры сусветнай і рускай класікі, творы сучасных беларускіх кампазітараў у выкананні калектыву цешаць аматараў сур'езнай музыкі.

Аляксандр КАРАЦЕЕУ.

НА ЗДЫМКУ: выступае Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр БССР.

Фота А. ДЗМІТРЫЕВА.

СЯСТРА КОЛАСА—МАРЫЯ

Сустрэчы з вялікімі людзьмі радуець і хвалюець. Нават з тымі, хто ведаў ці ведае гэтых людзей. Асабліва з іхнімі блізкімі родзічамі.

Жыве ў вёсцы Мікалаеўшчына Стаўбцоўскага раёна Марыя Бруй. Прыязна і паціва ставяцца да яе мясцовыя жыхары як да лагоднага, душэўнага чалавека. А яшчэ—як да сястры Якуба Коласа.

Прыязджаюць на радзіму народнага песняра людзі. Знаёмца з тутэйшымі мясцінамі, уважна аглядаюць матэрыялы філіяла музея. Некаторыя, больш цікавыя, завітаюць і да Марыі Міхайлаўны. І яна, узрушаная гэткай павагай, ахвотна аддаецца ўспамінам. Прыгадвае даўно мінулыя гады, найперш, жыццё-быццё сям'і Міцкевічаў.

— Ну што вам раскажаць?— звычайна перапытвае-разважае гаспадыня. — Адрозніе ўсе ці ўспомніш...

І праўда, знарок не рыхтавалася ж Марыя Міхайлаўна да

выступлення, нідзё ніколі не трымала прамой. Так, каля дому, «па заяўках» прыездных, паміж дзённым турботнасцю і разварушыць нетаропка сваю памяць.

Паўстаюць далёкія часы, калі за літаратурную дзейнасць, за прапаганду рэвалюцыйных ідэй сярод насельніцтва Палесся і за ўдзел у нелегальным настаўніцкім з'ездзе Якуб Колас быў асуджаны царскімі ўладамі да трох гадоў турэмнага зняволення, якое адбылося ў мінскім астразе.

— Помню, ездзілі з мамай да Коласа ў турму. Першы раз не пусцілі. Паехалі зноў. Людзей там!.. І мацёркі, і жонкі папрыезджалі. Усе плачуць. А наша мама—ні слязіны. «От за гэта, — кажа Колас, — і люблю цябе, матуля. Вельмі ж цяжка глядзець на людскія слёзы...»

Марыя Міхайлаўна на хвіліну супыняецца і ўжо больш ажыўлена апавядае:

— А як брата праследавалі (яшчэ да няволі), часта прыязджаў ураднік. Я малая была.

Мо, думае, скажу што. «Ты ўмееш спяваць песні?» — пытае. «Умею», — адказваю. І заспявала «Мы жертвою пали». Нехта мне міргнуў. Я і сціхла. Яшчэ раз заявіўся, цукерак даў. «Ну, а што болей ты ведаеш?»

**Развялося стражнікаў,
Як якой жывёлы,
Ад іх плешак і шнураў
Чырванюць сёлы.**

Урэзала і пайшла. Апавядальніца дабрадушна смяецца. Яе настрой падзяляюць і слухачы.

Рухавасць думкі, гарэзліваць заўсёды былі ўласцівы сястры Коласа. Свой расказ яна нязменна перасыпае дасціпнымі жартамі. Часам для паўнаты гаворкі і песню завядзе. Найчасцей — беларускую народную... Не абыходзіцца і без дэкламацыі братавых вершаў. Іх на паліцах памяці Марыі Міхайлаўны захавана нямала.

Ніколі не забудзецца ёй першая сустрэча Коласа з Ку-

палам. Гэта яна, дванаццацігадовая Маня, бегала з хутара Смольні ў Мікалаеўшчыну клікаць Кастуся. Маці не ведала, як лепей дагадзіць шаноўнаму госцю, якую пасцель паслаць хлопцам на сенавале. Ды бянтэжліваць гаспадыні зняў сам Купала:

— Нічога, Каласок пад галаву—пераспім. Людзі мы прывычныя...

Ад гаворкі з Марыяй Міхайлаўнай становіцца нека светла, прыемна: народ не забывае свайго песняра. Сярэд-

ня Мікалаеўшчынская школа носіць яго імя. Мясцовы калгас мае найменне «Радзіма Якуба Коласа».

У дастатку жывуць землякі народнага паэта. А разам з імі і малодшая сястра Якуба Коласа.

Нядаўна Марыі Міхайлаўне споўнілася 80 гадоў. Яна — апошняя з дзяцей Міхайла Міцкевіча. Апошняя сёння і ў жывых.

Хай жа дужыцца ёй не адзін гадокі!

Іван КУРБЕКА.

СУСТРЭЧА

3

ЛЕТАМ

Якой бы цудоўнай ні была зіма, людзі заўсёды жывуць чаканнем лета.

Жыхарам беларускай сталіцы давялося сустрэцца з ім неспадзявана, у самы разгар зімы — у студзені. У тыя дні ў залах рэспубліканскай Гандлёва-прамысловай палаты праходзіла выстаўка птушчых і дэкаратыўных птушак.

...Ледзь пераступаеш парог, як на цябе абрушваецца хор птушчых галасоў. Без стомы свішчуць сінцы, бурчочуць галубы, крычаць папугаі, аб нечым задухаўна спявае дрозд... Гукі самага сапраўднага лета.

Гэта выстаўка была праведзена секцыяй Мінскай гарадской арганізацыі Беларускага таварыства аховы прыроды і прыцягнула ўвагу дзясяткаў тысяч мінчан і гасцей сталіцы.

Вось птушкі, знаёмыя нам з дзяцінства, — галубы. Сёння толькі ў Мінску зарэгістравана шэсцьдзят галубных гадавальнікаў. А колькасць галубоў каштоўных парод перавышае тры тысячы. Іх «паўнамоцных прадстаўнікоў» мы ўбачылі на выстаўцы. Буйныя чырвоныя птушкі з белымі хвастамі — славуць «мікалаеўскія», спакойныя, упэўненыя ў сабе, у клетцы трохі лянныя, але затое рашучыя і нястомныя ў палёце. Непадалёку «турманы» — птушкі, аб якіх расказваюць нямала казачных гісторый. Горда дэманструюць сваю прыгажосць «паўліны»...

У нас рэгулярна праводзяцца спаборніцтвы спар-

тыўна-гонных і гонных галубоў (у былыя часы іх называлі паштовымі). Многія з чэмпіёнаў гэтых спаборніцтваў былі прадстаўлены на выстаўцы. Высокую ацэнку спецыялістаў атрымалі выхаванцы аматараў В. Красіка, Ф. Палегавога, А. Якімава і іншых.

У дэкаратыўных галубоў штогод праводзяцца свае спаборніцтвы. Тут ужо галоўнае не хуткасць і далёкасць палёту, а знешняя прыгажосць, арыгінальнае «адзенне». І птушкі нібы ведаюць гэта. Яны няспешна расхаджваюць па клетках, паварочваюцца то адным, то другім бокам, грацыёзна нахіляюць элегантна «прычасаныя» галоўкі, распушваюць веерам хвасты: «Глядзіце, любуйцеся, якія мы! Падабаецца? Вось так!»

У царстве канарэек не шукай спакою. Кожная імкнецца прадэманстраваць свой талент: выводзіць заліхвацкія рулады, робіць мудрагелістыя каленцы.

Мінскія аматары канарэек — пастаянныя ўдзельнікі розных конкурсаў, якія праводзяцца ў нас у краіне. За апошні час яны заваявалі на падобных спаборніцтвах больш сямідзяткі медалёў — залатых, сярэбраных, бронзавых.

А вось жыхары беларускіх лясцоў і палёў, садоў і паркаў. Многія з іх на зіму адіраўляюцца ў больш цёплыя краі, вясной нязменна вяртаюцца ў родныя мясціны. Цяпер яшчэ зіма. За акном халодны вецер, мороз. Аднак вясёлыя заранкі, шпакі, шчыглы, жаваранкі, берасцянікі сваімі

песнямі нагадваюць нам аб тым, што лета не за гарамі. Бадай, маўчыць толькі адзін салавей. Прызнаны саліст беларускіх лясцоў, ён ведае цану свайму таленту і «трымае» песню да вясны, калі працнецца ад зімняй дрымоты прырода.

На выстаўцы было прадстаўлена нямала і экзатычных птушак — паўліны, папугаі, егіпецкія туркі.

Беларускія аматары прыроды займаюцца не толькі развядзеннем птушак. Яны вывучаюць месцы іх гнездавання, маршруты падарожжаў, выступаюць з лекцыямі перад школьнікамі і студэнтамі, будуць кармушкі і птушчыныя гарадкі.

Шмат гадоў пытаннямі развядзення і ўтрымання дзікіх птушак у хатніх умовах займаюцца, напрыклад, Б. Баўтрук і Л. Гярмацкі. У Леаніда Гярмацкага больш за 120 птушак: ад самага вялікага насельніка нашых мясцін — чорнага крумкача да самага маленькага — каралька. Амаратар і верны сябра прыроды рабочы Леанід Гярмацкі з'яўляецца старшынёй гарадской секцыі птушчых і дэкаратыўных птушак.

...Закрылася выстаўка. Яе ўдзельнікі раз'ехаліся па сваіх дамах, вярнуліся да сваіх уладароў. Але ў памяці ўсіх, хто пабываў на ёй, застаецца гэтая прыемная сустрэча з летам.

Эдгар НАЙДЗЕНАЎ.

НА ЗДЫМКАХ: Леанід ГЯРМАЦКІ паказвае дзятве сваіх гадаванцаў; галубы «белыя паўліны»; крумкач Карлуша; гаварлівы папугай.

Фота С. КРЫЦКАГА.

СПОРТ

Чэмпіянаты свету, краіны, рэспублікі, традыцыйныя спаборніцтвы «Дружба» па лыжах і біятлону... Не пералічыць усіх першынстваў, якія прайшлі ў апошнія гады ў Раўбічах, што непадалёку ад Мінска.

І вось днямі тут пачаўся першы тур усесаюзнага чэмпіяната па лыжных гонках. У Раўбічы прыехалі алімпійскія чэмпіёны Зімятаў, Бажукоў, Бяляў, Смятаніна, Кулакова, Балдычава і многія іншыя вядомыя спартсмены краіны. Амаратары лыжных гонак Беларусі чакаюць, што і гаспадары, маладыя спартсмены рэспублікі, дадуць бой гэтым славуццам.

**

У Днепрадзяржынску прайшло адкрытае першынство мацнейшых прафсаюзных тэнісістаў краіны, у якім прыняла ўдзел і вялікая група беларускіх спартсменаў.

У адзіночных спаборніцтвах перамог мінчанін Цяцерын. Ён жа атрымаў сярэбраны медаль, выступаючы ў пары са сваім таварышам па зборнай камандзе Беларусі Дземідзенкам. А першынствавалі ў парным разрадзе бакінец Ахмераў і мінчанін Ціхонка.

Адбыўся і зімовы чэмпіят Беларусі. Як і меркавалася, чэмпіёнамі рэспублікі сталі вопытныя тэнісісты Корзун і Зауля.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80; 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 260